

DEELNOTA

Wet maatschappelijke ondersteuning
Van zwervend beleid naar zwerfjongerenbeleid

Deelnota bij WMO-nota 2010 – 2014
"De kracht van Almere"

Gemeente Almere

Inhoud

Inleiding	3
Definitie, omvang en aard problematiek zwerfjongeren	4
Doelstelling zwerfjongerenbeleid	7
Zwerfjongerenketen, knelpunten en oplossingsrichtingen op hoofdlijnen	9
Financiering	13

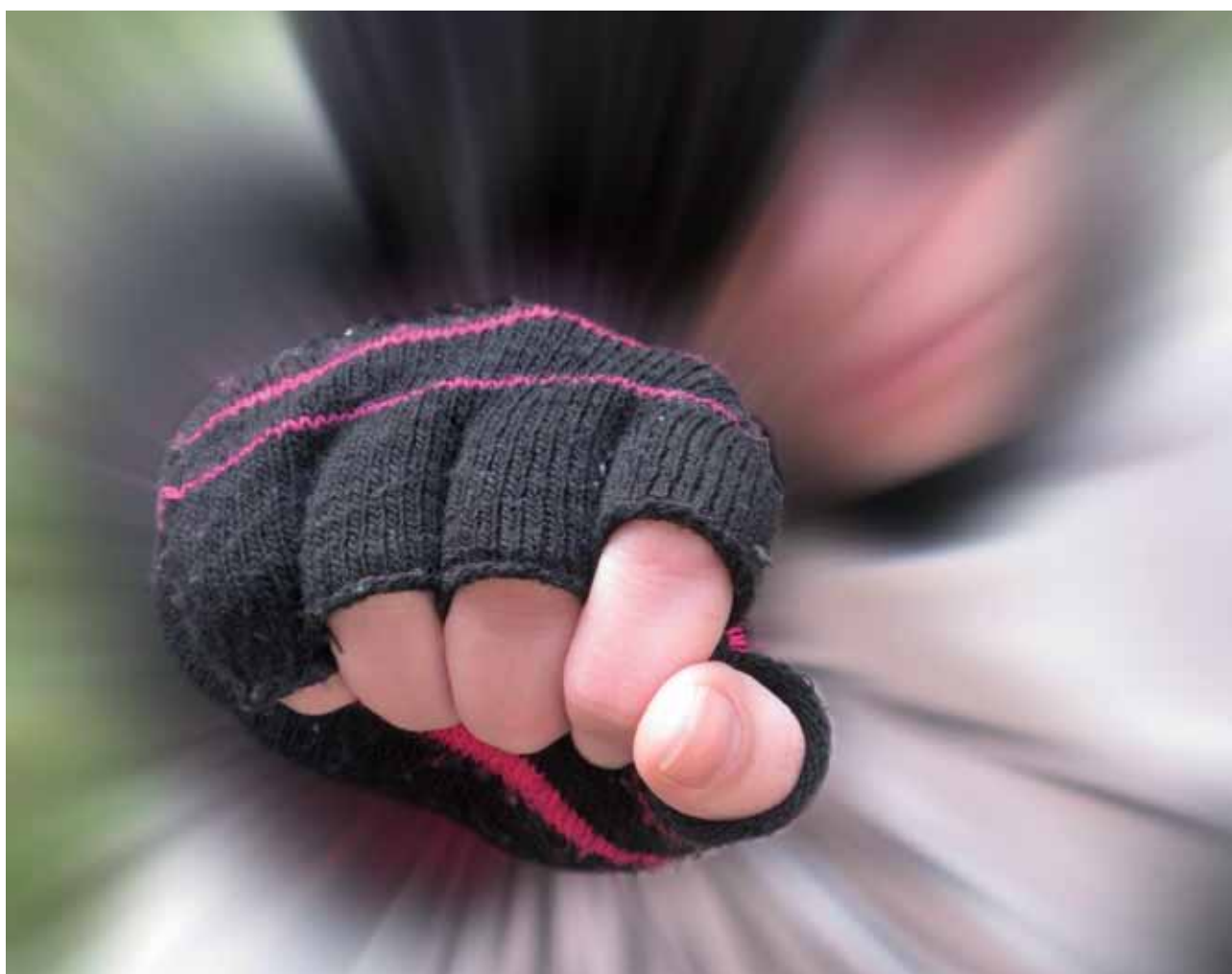
Inleiding

In diverse gemeenten zijn de afgelopen jaren beleidsmaatregelen genomen om iets te doen aan zwerfjongerenproblematiek. In samenwerking met aanbieders uit vooral de jeugdzorg, de maatschappelijke opvang en GGD-en zijn aanpakken ontwikkeld. Landelijk gezien blijkt de aanpak van zwerfjongerenproblematiek echter behoorlijke hiaten te vertonen. Dat valt onder andere op te maken uit alle rapporten van de Algemene Rekenkamer (2002 tot en met 2007). Een belangrijke reden voor de tekortschietende aanpak voor de 6000 zwerfjongeren is het diffuse beleidskader. Zwerfjongeren vallen zowel onder jeugdzorgbeleid (als ze jonger zijn dan 18 jaar) als onder gemeentelijk Wmo-beleid (meerdere prestatievelden). Daardoor is de inzet voor hen zeer versnipperd.

De gemeente Almere is een groeigemeente en is vanuit die optiek onlosmakelijk verbonden met jongeren. Net zoals in de rest van Nederland gaat het met het merendeel van de jongeren in Almere goed. Een klein deel van de jongeren krijgt met zulke problemen in het leven te maken dat het hen niet lukt om op een zelfstandige manier hun leven vorm te geven. Deze problemen leiden vaak tot een huisvestingsprobleem en de jongeren doen een beroep op hulp en begeleiding om hun leven weer op de rails te krijgen. De gemeente Almere wil met deze nota uiteenzetten hoe het gemeentelijk beleid rondom zwerfjongeren is vormgegeven en welke beleidsrichting zij voor de komende jaren voor ogen heeft. Het plan voor de sluitende keten over het zwerfjongerenbeleid is onderdeel van het Stedelijk Kompas dak- en thuislozen.

Om deze nota te kunnen maken zijn er een drietal bijeenkomsten geweest met de ketenpartners om te inventariseren wat er is op het gebied van zwerfjongerenbeleid en om de knelpunten in kaart te brengen. Vervolgens is de concept nota aan hen en aan de WMO-Cliëntenraad voorgelegd voor reactie. Bedoeling is de aanbevelingen in de nota ook te bespreken met leden van de doelgroep zelf.

In hoofdstuk 2 wordt de doelgroep zwerfjongeren nader uiteengezet. In hoofdstuk 3 komt de verantwoordelijkheid van de gemeente Almere aan de orde en de doelen die de gemeente zich stelt. De keten voor zwerfjongeren, de knelpunten en mogelijke oplossingen staan centraal in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op financiering van de plannen voor de toekomst.

Definitie omvang en aard problematiek zwerfjongeren

Definitie

De gemeente Almere volgt de huidige landelijke definitie van zwerfjongeren ontwikkeld eind 2004, namelijk: jongeren tot 25 jaar met meervoudige problemen die dak- of thuisloos zijn en/of tijdelijk in de opvang verblijven. Op het moment van schrijven van deze nota (medio 2009) is er op landelijk niveau een discussie gaande over de definitie uit 2004. Er is onderzoek gedaan naar gehanteerde definities en er komt een voorstel voor een nieuwe landelijke definitie.

Omvang

Een kenmerk van zwerfjongeren is dat zij niet altijd in beeld zijn bij de hulpverlening en andere maatschappelijke instanties. Dit betekent dat er gewerkt moet worden met schattingen waarop beleid wordt gebaseerd.

De gemeente Almere heeft in vergelijking met veel andere gemeenten de doelgroep zwerfjongeren redelijk duidelijk op het netvlies staan. Zo is er in 2004 door de UvA al onderzoek gedaan naar zwerfjongeren in Flevoland¹. Daarin wordt gesteld dat er 100 zwerfjongeren en een risicogroep van 50 zwerfjongeren in Flevoland zijn. Het onderzoek is uitgegaan van de oude definitie van VWS voordat deze in de loop van 2004 werd aangepast. Hierdoor is zeker sprake van een onderschatting, aangezien de oude definitie strengere criteria voor een zwerfjongere hanteerde.

De gemeente Almere heeft zwerfjongeren ook als specifiek onderwerp in de Flevomonitor opgenomen. In de monitor wordt elke keer gekeken wat de stand van zaken is rondom aard en omvang van de doelgroep zwerfjongeren. In de Flevomonitor 2008 die betrekking heeft op kwetsbare groepen blijkt dat het aantal zwerfjongeren² ten opzichte van 2004 is gegroeid. Volgens de monitor 2008 zijn er 153 zwerfjongeren in Almere. Het is voor gemeente Almere lastig om de doelgroep zwerfjongeren te monitoren, mede omdat er vanuit de overheid geen eenduidige definitie wordt gehanteerd. Daarnaast vindt er geen centrale landelijke registratie plaats.

De Flevomonitor heeft de gegevens gebruikt van de volgende instellingen, die ook in Almere actief zijn:

- Blijfgroep
- Kwintes
- Leger des Heils
- Symfora
- Tactus Verslavingszorg
- GGD Vangnet & Advies

In bijeenkomsten met de ketenpartners is geïnventariseerd hoeveel zwerfjongeren er in de huidige caseload (maart 2009) voorkomen. Bij elkaar opgeteld ging het om een beperkte groep zwerfjongeren. De reden hiervoor kan zijn dat de doelgroep de weg naar de hulpverlening niet heeft kunnen vinden of dat de doelgroep zwerfjongeren de hulp niet wil.

Hiermee hebben de instellingen en de gemeente een grote uitdaging.

Wat betreft de aard en omvang van de doelgroep zwerfjongeren zijn er signalen uit het veld dat zwerfjongeren³:

- In aantal toenemen
- Steeds jonger zijn (11 en 12 jarigen), maar de gemiddelde leeftijd van zwerfjongeren in Almere is nog steeds 20 jaar
- Vaker allochtoon zijn
- Meer psychische problemen hebben
- Voor een deel zwakbegaafd zijn
- Meer gedragsproblemen hebben
- Vaker (soft) drugs gebruiken
- Meer en hogere schulden hebben

Over het algemeen is een zwerfjongere vaker man dan vrouw. Volgens de Flevomonitor 2008 is de zwerfjongere in Almere iets vaker vrouw dan man.

Problematiek jongeren

1. Zwerfjongerenonderzoek 2004 Universiteit van Amsterdam⁴

In het UvA onderzoek uit 2004 staat de top 5⁵ vermeldt van problemen van zwerfjongeren. Daarnaast zijn conclusies en aanbevelingen gegeven⁶. Veronderstelling is dat de problemen van zwerfjongeren in 2009 niet veel anders zijn dan die in 2004. Daarom worden de top 5 van problemen en de conclusies en aanbevelingen gebruikt als uitgangspunten voor doelstellingen voor het beleid voor de komende jaren.

De top 5 van problemen van zwerfjongeren in volgorde van belangrijkheid zoals door hen aangegeven is:

1. Werk
2. Financiële problematiek
3. School
4. Huisvesting
5. Relationale problematiek

Conclusies en aanbevelingen uit het Uva – onderzoek zijn:

1. Ook al lijkt het aantal zwerfjongeren mee te vallen, er is wel sprake van een serieus maatschappelijk probleem.
2. Gezien de groei van Almere is een toename van het aantal zwerfjongeren te verwachten.
3. De omvang van het probleem verlangt specifiek lokaal beleid.
4. Soms is de politie beter op de hoogte van zwerfjongeren dan de hulpverlening. De onderlinge afstemming en samenwerking kan worden verbeterd.
5. Vroegtijdig schoolverlaten is een cruciale factor. Derhalve is preventie op scholen erg belangrijk.
6. Er dient meer aandacht te worden besteed aan actieve en vroegtijdige contactlegging. Een substantieel deel van de zwerfjongeren is op zijn minst bereid over hun leefsituatie te praten. Zij kunnen vaak de weg naar de hulpverlening moeilijk of niet vinden.
7. Er is een actieve aanpak nodig van schuldhulpverlening om zwerven te voorkomen, maar ook in het kader van hulpverlening.
8. De zwerfjongeren zelf hebben vaak behoefte aan opvang en begeleiding. Het gaat hierbij om maatwerk en een multidisciplinaire aanpak.
9. Er is een tekort aan tijdelijke (nacht)opvang voor thuisloze jongeren.
10. Veel zwerfjongeren en jongeren in de risicogroep hebben nog contact met hun ouders en/of andere familieleden. Het is daarom belangrijk ouders te betrekken bij het voorkomen en oplossen van problemen.

2. Adviesrapport Ketenregie Zwerfjongeren uit Den Haag

In Den Haag heeft men gesprekken gevoerd met zwerfjongeren om te achterhalen waar zij behoefte aan hebben. Dit is opgenomen in het adviesrapport Ketenregie Zwerfjongeren uit Den Haag (2005)⁷ en hieruit blijkt;

- De hulpverlening moet in eerste instantie praktisch van aard zijn. Daarna kan gekeken worden naar eventuele psychosociale of gedragsproblemen. Hierbij hechten jongeren aan contact met één hulpverlener gedurende het hele proces.
- Voorzieningen in de keten van zorg voor zwerfjongeren zouden hun cliënten beter aan elkaar moeten overdragen, zodat die hun verhaal niet steeds opnieuw hoeven te vertellen en er meer continuïteit in de hulpverlening ontstaat.
- Voor deze doelgroep is nazorg – persoonlijke aandacht en begeleiding – van essentieel belang. Na een periode van opvang en hulpverlening, is voor de meeste jongeren een vorm van coaching bij zelfstandig wonen en leven nodig.
- Een goede hulpverlener moet vooral luisteren naar het verhaal van de jongere en dit serieus nemen. Daarbij wordt van de hulpverlener verwacht een balans te vinden tussen zelfstandig opereren door de jongeren én hen daarin ondersteunen (zodanig overnemen). Deze balans kan per jongere en hulpvraag verschillen.
- Jongeren hechten aan duidelijke afspraken tussen de hulpverlener en de jongere over wat er precies gaat gebeuren, de tijdsplanning en wie waarvoor verantwoordelijk is.
- Jongeren hechten aan zeggenschap en regie over hun sociale netwerk, vooral over hun contacten met vrienden.

Stichting Zwerfjongeren Nederland heeft recent een Platform voor zwerfjongeren opgericht.

Deze jongeren onderschrijven de hierboven genoemde punten.

1 Pagina 110 Je ziet het ze niet aan – Zwerfjongeren in Flevoland, D.J. Korf e.a., Rozenberg Publicers, 2004

2 Je ziet het ze niet aan – Zwerfjongeren in Flevoland, D.J. Korf e.a., Rozenberg Publicers, 2004

3 Pag. 63 Je ziet het ze niet aan – Zwerfjongeren in Flevoland, D.J. Korf e.a., Rozenberg Publicers, 2004

4 Pag. 117 Je ziet het ze niet aan – Zwerfjongeren in Flevoland, D.J. Korf e.a., Rozenberg Publicers, 2004

5 Adviesrapport ketenregie Zwerfjongeren Den Haag – L. van Lier en F. Schelling, Gemeente Den Haag 2005

6 Pag. 117 Je ziet het ze niet aan – Zwerfjongeren in Flevoland, D.J. Korf e.a., Rozenberg Publicers, 2004

7 Adviesrapport ketenregie Zwerfjongeren Den Haag – L. van Lier en F. Schelling, Gemeente Den Haag 2005

Doelstelling zwerfjongerenbeleid

Gemeentelijke verantwoordelijkheid

De gemeentelijke verantwoordelijkheid wordt vormgegeven in een complex veld van wet- en regelgeving. Vaak zijn de velden jeugd, maatschappelijke opvang, werk en inkomen en openbare geestelijke gezondheidszorg allemaal nodig om een goede sluitende keten voor zwerfjongeren te kunnen organiseren. Tevens heeft de gemeente Almere als centrumgemeente een regionale functie met betrekking tot de maatschappelijke opvang. Daarnaast speelt de landelijke wetgeving ook een cruciale rol. Denk hierbij aan de Wet op de Jeugdzorg, de Zorgverzekeringswet en de AWBZ. Al met al een complex veld waarin verschillende afdelingen van de gemeente Almere nodig zijn en coördinatie en regie essentiële begrippen zijn.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van zwerfjongeren bestaat uit:

- Opvang van jongeren die geen gebruik kunnen maken van voorliggende voorzieningen zoals zorg op basis van een AWBZ indicatie, jeugdzorg of justitiële trajecten.
- Het toeleiden van jongeren naar passende zorg.
- Het fungeren als vangnetfunctie waarmee wordt bedoeld het opvangen van jongeren die tussen wal en schip dreigen te komen.
- Preventie in die zin dat getracht wordt te voorkomen dat jongeren dak- of thuisloos worden.

In de praktijk betekent dit dat jongeren vanaf 18 jaar onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. Van de jongeren die jonger zijn dan 18 jaar, is de gemeente uitsluitend verantwoordelijk voor die jongeren die geen indicatie hebben. De overige jongeren die jonger dan 18 jaar zijn, vallen onder de verantwoordelijkheid van de provincie.

Hieronder staat in het kort de wettelijke verantwoordelijkheid van de gemeente en mogelijke aansluitingspunten bij het huidige beleid.

Verantwoordelijkheid gemeente:

- Wmo-beleid (Preventief Jeugdbeleid, OGGz, Maatschappelijke Opvang, Verslavingsbeleid)

Aansluiting Wmo: Prestatieveld 2

- preventief jeugdbeleid om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken, zoals vastgelegd in de 5 functies die er op lokaal niveau, voorafgaand aan de jeugdzorg, ten minste moeten zijn
- informatie en advies
- signalering
- toeleiding naar hulp
- licht pedagogische hulp
- coördinatie van zorg
- convenanten jeugdbeleid-jeugdzorg m.b.t. nazorg, zwerfjongerenproblematiek 18- en aansluiting op de maatschappelijke zorg

Aansluiting Wmo: prestatieveld 6

- Het betreft de verstrekking van specifieke, op de persoon toegesneden voorzieningen. In het kader van zwerfjongerenbeleid gaat het om begeleiding bij zelfstandig wonen, algemeen maatschappelijk werk en psychosociale hulpverlening.

Aansluiting Wmo: Prestatieveld 7, 8 en 9

- Uitvoering stedelijk kompas (prestatieveld 9) als beleidskader om beleid voor subdoelgroep zwerfjongeren te ontwikkelen en uit te voeren activiteiten op terrein van secundaire preventie, opvang en herstel (outreachinge hulp in vorm van straathoekwerk, ambulante hulp, 24-uursopvang, begeleid wonen, leerwerktrajecten)
- activiteiten op terrein van OGGZ (inrichten van vangnetfunctie met meldpunt, contactlegging, probleemanalyse en in gang zetten hulp)

De visie van de gemeente Almere op zwerfjongerenbeleid staat verwoord in het Stedelijk Kompas van 2008 - 2014. Zwerfjongeren zijn apart opgenomen in de begroting van de voorzieningen, en benoemd onder knelpunten binnen de regio, onder de noemer jongeren.

Op grond van de onderzoeksresultaten en aanbevelingen in hoofdstuk 2 maakt de gemeente Almere participatie tot leidraad voor haar zwerfjongerenbeleid. Zij distilleert uit de aanbevelingen dat zwerfjongeren hun eigen participatie inhoud willen geven. Zij willen zelf regie voeren. De hulpverlening zal op deze behoefte dienen aan te sluiten. Participatie zal daarom de centrale kwaliteitsvoorwaarde zijn voor de Almeerse aanpak voor deze jongeren. Alle afspraken met de betrokken instellingen en subsidieverlening zullen zijn gebaseerd op de participatievoorwaarde.

Doelstelling zwerfjongerenbeleid gemeente Almere

Op grond van voorgaande informatie en op grond van de besprekingen met de ketenpartners formuleert de gemeente Almere als hoofddoelstellingen voor de komende jaren:

1. Voorkomen dat meer⁸ jongeren dakloos worden door het nemen van gerichtere preventieve maatregelen, waarvan participatiemogelijkheden onderdeel zijn.
2. De hulpverlening aan zwerfjongeren moet van gefragmenteerd en aanbodgericht naar gecoördineerd en vraaggericht. Deze doelstelling wordt uitgevoerd op basis van 2 voorwaarden:
 - a. Een groot deel van de minimaal 75 zwerf- en risicjongeren in Almere die niet bekend zijn bij de hulpverlening, is in beeld (100 zwerfjongeren en een risicogroep van 50 jongeren zijn in beeld gebracht in Lelystad en Almere middels het UvA onderzoek uit 2004. Een groot deel van de beide groepen is niet in beeld bij de hulpverlening).
 - b. Minimaal 70% (=107) van de 153 Almeerse zwerfjongeren die in 2008 in beeld zijn, is voorzien van inkomen, van een structurele vorm van wonen, van zorg en van scholing of een vorm van werk. Dit betekent dat gestreefd wordt naar zelfredzaamheid en zelfstandigheid van deze jongeren.
3. De nazorg aan zwerfjongeren sluit beter aan op hun behoefte ter voorkoming van terugval.

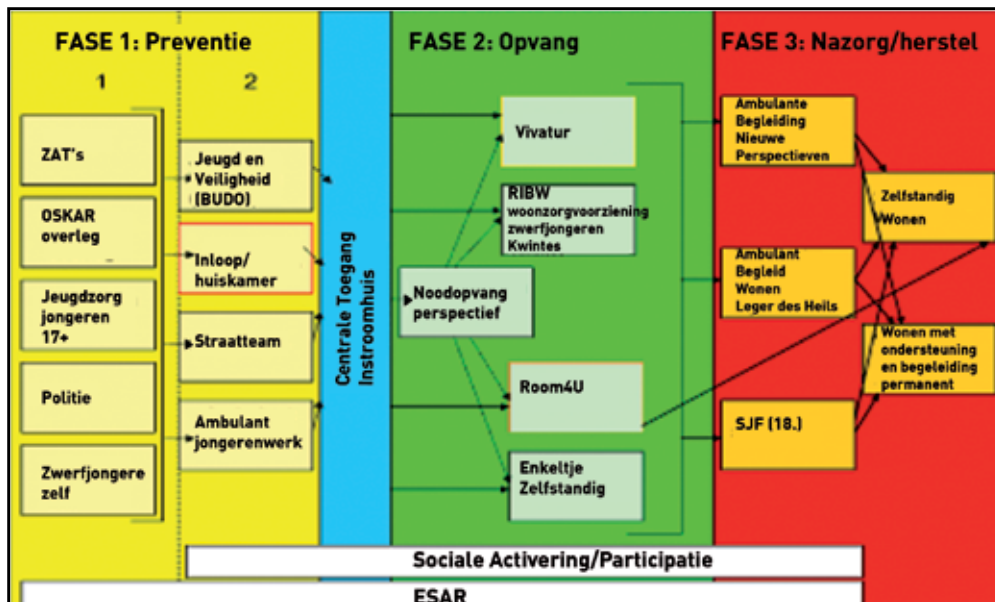
⁸ Een groot deel van de zwerfjongeren is nog niet in zicht bij de hulpverlening, daarom is het in deze nota nog te vroeg om meer concrete en meetbare prestaties af te spreken.

Zwerfjongerenketen, knelpunten en oplossingsrichtingen op hoofdlijnen

Om zicht te krijgen op de lokale situatie in Almere op het gebied van zwerfjongerenbeleid zijn er een drietal bijeenkomsten belegd met ketenpartners. In deze bijeenkomsten zijn de voorzieningen voor zwerfjongeren in beeld gebracht en is de gewenste zwerfjongerenketen vastgelegd.

Ook is geïnventariseerd waar de knelpunten en hiaten zitten en wat de gewenste oplossingsrichtingen zijn. Op de volgende bladzijden treft u de zwerfjongerenketen en de bevindingen en oplossingsrichtingen op hoofdlijnen aan. Deze sluiten aan bij de in hoofdstuk 3 genoemde doelstellingen.

Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u naar bijlage 1 tot en met 6.

Uitwerking doelstellingen: Knelpunten en oplossingsrichtingen in de zwerfjongerenketen

In de zwerfjongerenketen zijn een aantal fasen te onderscheiden. Preventie, opvang en nazorg en herstel (zie schema). De doelstellingen zijn gekoppeld aan deze fasen.

Doelstelling: Preventie

Voorkomen dat meer jongeren dakloos worden door het nemen van gerichtere preventieve maatregelen, waarvan participatiemogelijkheden onderdeel zijn.

Knelpunten:

- Er is onvoldoende zicht op de risicogroep en op de zwerfjongeren,
- De jongeren kunnen de hulpverlening niet vinden
- De hulp sluit vaak niet aan bij de wens van de jongeren.

Oplossingsrichtingen:

- Meer samenwerking tussen scholen voor Voortgezet Onderwijs en ROC en hulpverlening
- Huiskamer / inloopvoorziening
- Participatiemogelijkheden bevorderen

In de fase preventie is het belangrijk dat de risicjongeren in beeld komen en van hulp worden voorzien om te voorkomen dat zij zwerfjongere worden. De kenmerken van jongeren die het risico lopen zwerfjongere te worden zijn bekend, maar helaas wordt hier nog te weinig mee gedaan. Jongeren die voortijdig stoppen met school behoren tot de risicogroep.

Om de risicogroep te bereiken moet derhalve het contact tussen de scholen voor voortgezet onderwijs (Zorgadviesteams) en de hulpverlening worden verbeterd. Op deze manier kan worden voorkomen dat risicjongeren zwerfjongeren worden. Dit betekent dat de betrokken partijen in de preventiefase regelmatig onderling contact moeten hebben. Daarnaast worden risicoleerlingen op middelbare scholen en ROC-s onderzocht

op een mogelijke handicap (OSKAR-overleg). Hierbij gaat het om hulpverlening, zorg, scholing en arbeidsintegratie van jongeren met een mogelijke Wajong-status.

Om zicht te krijgen op de risicogroep moet ook gebruik worden gemaakt van de informatie van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten.

De groep zwerfjongeren is veel groter dan de groep die gebruik maakt van de hulpverlening. Dit kan te maken hebben met twee zaken. Of de jongeren kunnen de weg naar de hulpverlening niet vinden of het aanbod spreekt hen niet aan. Waarschijnlijk spelen beide zaken een rol. Daarom is het gewenst dat er meer outreachend gewerkt wordt. De zwerfjongeren moeten actief worden benaderd. Het straatteam gaat volgens de huidige afspraken af op signalen over een mogelijke zwerfjongere.

In de toekomst kan het straatteam hier wellicht een meer actieve rol in spelen, door op zoek te gaan naar zwerfjongeren, ook als er geen signalen zijn. Ook de Schoor met het ambulante jongerenwerk kan hier een grotere rol in spelen. In structureel overleg tussen de partijen in de preventiefase moeten afspraken worden gemaakt over welke partij welke rol pakt.

Daarnaast is het gewenst dat er een plek komt waar jongeren zich thuis voelen. Gedacht kan worden aan een huiskamer met inloop, waar jongeren zelf een actieve rol krijgen in het reilen en zeilen van de voorziening. Een dergelijke voorziening zou kunnen worden gesitueerd in Almere-Stad, Almere Haven en Almere Buiten. Onderzocht dient te worden of aangesloten zou kunnen worden bij reeds bestaande voorzieningen. Echter, de uitwerking van de verschillende doelgroepen op elkaar dient zorgvuldig ingeschat te worden voor hierin een beslissing gemaakt wordt.

Het is van belang dat met hulpverlening en jongeren samen wordt onderzocht welke vorm van hulpverlening de jongeren aanspreekt. Zo kan meer worden aangesloten bij de vraag van de jongeren. Deze voorziening kan zelf ook een rol spelen in het binnenhalen van de jongeren. Daarnaast kunnen de genoemde partijen ook doorverwijzen naar de huiskamer.

Veel van de zwerfjongeren hebben op diverse terreinen van hun leven geen regie meer. Geen school, geen of alleen tijdelijke baantjes, contacten met de eigen familie zijn afgebroken of problematisch. Het terug leren nemen van de regie en opnieuw leren participeren in de maatschappij is belangrijk om op langere termijn een nieuw perspectief op het eigen leven te krijgen. Een nieuwe invulling van zijn of haar leven met nieuwe doelen die de jongere wil bereiken. In dit veranderingsproces speelt participatie een sleutel functie. Participatie vergroot het gevoel van zinvolheid, ergens bijhoren, zelfrespect en waardering. Participatie kan al beginnen met hoe de jongeren zelf actief meedoen om de huiskamer/inloop goed te laten draaien, het kan gaan om specifieke taken die uitgevoerd worden of jongeren laten meedoen in een specifiek activeringsproject. Cruciaal is dat de hulpverlening goed luistert naar wat de jongeren nodig hebben en probeert samen met de jongeren tot nuttige, zinvolle dagbesteding te komen en andere manieren om te participeren.

Daarom zal de gemeente Almere een permanente projectleider participatie aanstellen om de participatie te bevorderen samen met de jongeren, de hulpverlening, de dienst sociale zaken en anderen. Deze projectleider dient dus over contacten te beschikken in de verschillende ketens. De projectleider zal in alle fasen van de preventie, opvang en herstel actief optreden. De projectleider zal inkomende signalen coördineren.

Als tweede onderdeel van participatie wil gemeente Almere samen met de doelgroep komen tot een manier van het monitoren van de kwaliteit en kwantiteit van de hulp die wordt geboden. Hiervoor kan de Participatie Audit⁹ worden gebruikt. Een methode ontwikkeld door de gemeente Amsterdam in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut. Gemeente en instellingen kunnen met behulp van deze methode voorzieningen keuren en verbeteringen invoeren, met input van de jongeren zelf. De aan te stellen projectleider participatie zal hier samen met de jongeren die dat willen een uitvoeringsplan opstellen. Landelijke ontwikkelingen op dit gebied worden daarin betrokken.

Doelstelling: Hulpverlening/Opvang

De hulpverlening aan zwerfjongeren moet van gefragmenteerd en aanbodgericht naar gecoördineerd en vraaggericht.

⁹ Methode: Participatie Audit voor zwerfjongeren in Amsterdam (PAJA) – gemeente Amsterdam i.s.m. Verwey-Jonker Instituut

Knelpunten:

- Het is niet duidelijk of de jongere wel op de juiste plek zit om de beste hulp te krijgen.
- Er is onvoldoende ketensamenwerking
- De doorstroommogelijkheden naar wonen met begeleiding zijn te beperkt.

Oplossingsrichting:

- Aanmelding en toewijzing hulp via één centrale plek
- Meer ketensamenwerking
- Meer plaatsen wonen met begeleiding

Jongeren komen vaak bij toeval ergens binnen in het hulpverleningscircuit. Zij krijgen dan hulp aangeboden, maar de ervaring leert dat de jongere daarmee niet altijd de hulp ontvangt die hij nodig heeft. Daarom is het gewenst dat de jongeren op één centrale plek worden aangemeld, waar gekeken wordt welke hulp de jongere nodig heeft en welke partij dit het beste kan bieden. In het kader van het Stedelijk Kompas wordt gewerkt aan het realiseren van één centrale toegang voor dak- en thuislozen en verslaafden. Cliënten kunnen zich melden of gemeld worden bij het instroomhuis bij het Leger des Heils als zij een dak boven het hoofd en hulp willen. In de toekomst zal dit instrument ook worden ingezet voor zwerfjongeren.

Goede samenwerking tussen partijen in de keten is voorwaarde om de centrale toegang te laten slagen.

Een kenmerk van zwerfjongeren is dat zij weinig geduld hebben. Als zij binnenkomen met een vraag, dan moet er ook daadwerkelijk hulp worden geboden. Belangrijkste punt is dat zij geen vast dak boven hun hoofd hebben. Daarom is het wenselijk dat het huidige aanbod van woonvoorzieningen wordt uitgebreid. Op dit moment is er een beperkte wachtlijst bij de woonvoorzieningen. Maar zeker als er meer moeite wordt gedaan om de jongeren binnen te halen is het van belang dat er voldoende doorstroommogelijkheden zijn. Jongeren van buiten Flevoland zullen – conform de code landelijke toegankelijkheid – in principe niet meer worden opgevangen in de woonvoorzieningen, maar zo snel mogelijk worden doorgeplaatst naar de regio van herkomst. Daarnaast zullen jongeren zich niet meer rechtstreeks aan kunnen melden voor een woonvoorziening. Dit zal lopen via de hulpverlening en het instroomhuis.

Op het gebied van wonen met begeleiding heeft Almere de volgende mogelijkheden;

- Bij het Leger des Heils zijn 10 plaatsen voor noodopvang speciaal voor zwerfjongeren. Sinds eind 2009 bevindt de noodopvang zich in Almere Haven. Jongeren kunnen hier voor een periode van 6 tot 12 weken verblijven. In die periode wordt er een trajectplan opgezet om te kijken waar zij de beste hulp kunnen krijgen. Veelal worden jongeren doorgeplaatst naar een woonvoorziening met ambulante begeleiding of beschermd wonen. Tot voor kort was de periode van verblijf in de noodopvang vaak langer. Dit is niet meer de bedoeling.
- Vivatur is een project dat is ondergebracht bij Nieuw Veldzicht en biedt sinds enkele jaren wonen met begeleiding voor een periode van 1 tot 1,5 jaar aan 8 jongeren met psycho-sociale problematiek, zodat zij hun leven op orde kunnen brengen en leren zelfstandig te wonen. Het Bisdom Haarlem financiert Vivatur en de gemeente Almere zal vanaf 2011 de financiering overnemen. De organisatie kan ondersteuning inzetten vanuit jeugdzorg, waardoor ook jongeren met zwaardere problematiek opgevangen kunnen worden. De provincie heeft de mogelijkheid geboden het project uit te breiden met 4 plaatsen in het kader van Jeugdzorg. Daarnaast is het wenselijk dat ook de gemeente enkele extra plaatsen beschikbaar stelt.
- Room4U is een foyer voor jongeren waarbij het accent ligt op wonen, werken en/of leren met begeleiding. Ook hier is de periode van wonen met begeleiding 1 tot 1,5 jaar. Voorwaarde om binnen te komen in het project is dat de jongere over een inkomen beschikt en over werk of dagbesteding, dan wel dat dit snel kan worden bereikt. Voor een aantal jongeren vormt dit een behoorlijke drempel, met het risico dat de doelgroep die de gemeente voor ogen heeft met het foyerconcept niet wordt bereikt. Oorspronkelijke idee van de foyer is dat er samen met de jongeren wordt toegewerkt naar scholing, werk of dagbesteding. Het plan is een herbezinning te doen op het foyerconcept door dit te laten evalueren door een extern bureau. Op grond van de evaluatie van het foyerconcept zal dan worden bepaald of en hoe hier verder mee te gaan. Op dit moment zijn er 30 plaatsen beschikbaar bij Room4U. Van de 30 plaatsen zijn 10 aangemerkt voor Antillianen en Arubanen. Deze plaatsen worden niet altijd bezet door de doelgroep, omdat zij vaak te maken hebben met multi-problematiek waardoor zij niet voldoen aan de toelatingseisen. Daarom zullen deze plaatsen mogelijk worden afgebouwd en elders worden ondergebracht. Voorstel is extra middelen in te zetten om in ieder geval voorlopig het aantal van 30 plaatsen bij Room4U te behouden.
- Het RIBW Vast en Verder (voorheen: Enkeltje zelfstandig) (Leger des Heils) bevindt zich in Lelystad en biedt plaats aan AWBZ-geïndiceerde jongeren en voor een klein deel aan jongeren die niet geïndiceerd kunnen worden, maar wel extra begeleiding nodig hebben. De gemeente Almere subsidieert op basis van haar

centrumfunctietaak 2 regionaal in te vullen plaatsen voor jongeren met gedragsproblemen die niet voor een AWBZ-indicatie in aanmerking komen.

- De RIBW woon(zorg)voorziening van Kwintes is eveneens voor AWBZ-geïndiceerde jongeren en dan specifiek met GGz-problematiek. De gemeente financiert de 1e 6 tot 12 weken opvang in de voorziening totdat de indicatie is gesteld. Op dit moment heeft het project 19 plaatsen en zal de komende jaren uitgebreid worden naar 33 zodra er een geschikte locatie is gevonden. De uitbreiding leidt niet tot een hogere subsidiëring door de gemeente.

Doelstelling: Nazorg

De nazorg van zwerfjongeren sluit beter aan op hun behoefte ter voorkoming van terugval.

Knelpunten:

- De doorstroommogelijkheden naar zelfstandige huisvesting zijn beperkt.
- De nazorgtrajecten soms niet lang genoeg zijn.

Oplossingsrichtingen;

- Onderzoeken mogelijkheden extra woningen in het kader van de 10%-regeling
- Onderzoeken mogelijkheden verlengen nazorgtrajecten

Almere kent een 10%-regeling waarbij 10% van de woningen van de woningcorporaties die jaarlijks vrijkomen kunnen worden ingezet voor specifieke doelgroepen. De vraag naar deze woningen neemt steeds toe. Onderzocht zal moeten worden of meer verhuureenheden aan de betrokken organisaties kunnen worden toegekend voor jongeren die uit de woonprojecten doorstromen, zodat er geen verstopping optreedt in de woonprojecten. Er zijn mogelijkheden voor nazorg voor de jongeren die gebruik hebben gemaakt van wonen met begeleiding. De duur is echter beperkt en verlenging van de duur van de nazorgtrajecten is gewenst. Jongeren geven in onderzoeken (o.a. Den Haag 2005) aan dat zij deze trajecten in zijn algemeenheid te kort vinden.

Financiering

Het huidige zwerfjongerenbeleid wordt gefinancierd uit de middelen van het Rijk voor de maatschappelijke opvang (Stedelijk Kompas), door de gemeente en door zorgkantoor en zorgverzekeraars. Ook de woningcorporaties leveren een bijdrage.

Gezien de doelstellingen genoemd in deze nota en de geconstateerde knelpunten zijn er de komende jaren extra financiële middelen nodig. Deze zijn echter gezien de bezuinigingstaakstelling van de gemeente Almere vanaf 2012 niet voor handen. Daarom is het vooral zaak te kijken in hoeverre er winst kan worden behaald door verbetering van de samenwerking tussen partijen en herallocatie van middelen.

Vanaf 2010 is structureel een extra bedrag beschikbaar vanuit jeugdbeleid van € 225.000 voor zwerfjongeren. Voorgesteld wordt in te zetten op het starten met een of enkele huiskamers voor zwerfjongeren verdeeld over 3 stadsdelen. De opstart van de huiskamers wordt gefinancierd uit herallocatie van middelen Maatschappelijke Opvang. Voor 2010 kunnen de middelen ten bedrage van € 80.000 die gereserveerd zijn voor de zwerfjongerenopvang van Vivatur worden ingezet voor opstart en investeringskosten van de huiskamers/ inloopvoorzieningen in Almere Stad, Almere Buiten en Almere Haven. Het project Vivatur wordt tot 2011 door Bisdom Haarlem gefinancierd. Vanaf 2010 wordt vanuit jeugdbeleid een bedrag van € 120.000 ingezet voor de exploitatie van de inloopvoorzieningen/huiskamers. Hiermee wordt een impuls gegeven aan het verbeteren van de vindplaatsen.

Als er meer zwerfjongeren binnenkomen zullen deze ook van onderdak moeten worden voorzien. Dit betekent dat het aantal zelfstandige woningen met begeleiding zal moeten worden uitgebreid. Nieuw Veldzicht heeft uitbreiding gekregen van de provincie met 1 woning voor zwerfjongeren in het kader van jeugdzorg. Ook heeft de gemeente Almere plannen om enkele extra plaatsen te realiseren in het kader van het Antillianenbeleid bij Vivatur. Om zwerfjongeren actief te betrekken bij hun woon- en leefsituatie, hen te activeren en te zorgen dat er naar hen geluisterd wordt, zal er een projectleider participatie worden aangesteld.

Van het restant jeugdbeleid 2009 ten bedrage van € 121.000 kunnen tijdelijke zaken worden gefinancierd zoals opstart centrale toegang, extra nazorg, communicatie, kwaliteitsmonitoring door zwerfjongeren en evaluatie van het foyerconcept. Daarnaast moet samenwerking tussen gemeente, zorgkantoor en zorgverzekeraar leiden tot meer opvangmogelijkheden voor zwerfjongeren.

Voor Antillianenbeleid zijn vanaf 2010 minder middelen beschikbaar gesteld door het Rijk. Voor de periode 2010 t/m 2013 is een bedrag beschikbaar van € 80.000 voor wonen met begeleiding. Voorheen was dit € 105.000. Dit bedrag ging volledig naar Room4U. De verdeling voor de komende jaren moet nog worden bepaald. Na 2013 wordt de financiering door het rijk afgebouwd.

Zie het bijgaande schema voor een overzicht.

Uitbreiding gemeentelijk zwerfjongerenbeleid	2010	2011	2012	2013
Jeugdbeleid Budget 2010 - kader	225.000	225.000	225.000	225.000
Inloop/huiskamer in drie stadsdelen	120.000	120.000	120.000	120.000
Projectleider participatie	40.000	40.000	40.000	40.000
Vivatur: overnemen financiering Bisdom Haarlem	0	0	0	0
Room4U compensatie wegvallen A/A	0	50.000	50.000	50.000
Nazorg extra trajecten	15.000	15.000	15.000	15.000
Eenmalige projecten	50.000	0	0	0
Totaal	225.000	225.000	225.000	225.000
Maatschappelijke opvang budget 2010 - kader	130.000	130.000	130.000	130.000
Inloop/huiskamer opstart en investeringskosten	80.000	0	0	0
Projectleider participatie	0	0	0	0
Vivatur: overnemen financiering Bisdom Haarlem	0	80.000	80.000	80.000
Room4U compensatie wegvallen A/A	50.000	50.000	50.000	50.000
Nazorg extra trajecten	0	0	0	0
Totaal	130.000	130.000	130.000	130.000

Met het restant jeugdbeleid 2009 € 121.000 en 2010 € 50.000 kunnen tijdelijk projecten gefinancierd worden zoals Centrale toegang, extra nazorg, communicatie, kwaliteitsmonitoring, evaluatie foyerconcept.

Gemeente Almere

